

<https://www.mao.kiev.ua/biblio/jscans/svitogliad/svit-2023-18-4/svit-4-2023-petrenko-012> (дата звернення: 08.04.2024).

3. Петренко І. М. Громадсько-просвітницька діяльність історика Віри Жук (1928–2008). *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2017. Вип. 47. С. 219–222. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npifznu_2017_47_43 (дата звернення: 09.04.2024).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-387-6-12>

ОПІШНЯ –ЦЕНТР ГОНЧАРСТВА ПОЛТАВЩИНИ

Ніколайчук М. С.

*студент гр. ГР-1-1 Відокремленого структурного підрозділу
Полтавського фахового коледжу нафти і газу
Національного університету «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
м. Полтава, Україна*

Сгоров Р.

*студент гр. ГР-1-1 Відокремленого структурного підрозділу
Полтавського фахового коледжу нафти і газу
Національного університету «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
м. Полтава, Україна*

З давніх-давен життя людини в Україні супроводжували вироби з глини. Майже в кожному регіоні існували великі та малі гончарні осередки вироби яких вирізнялися характерним регіональним колоритом та символікою. Опішня, що на Полтавщині, – найвідоміше гончарське поселення України навіть. Назва селища походить від слова «опока» – це різновид глинистої породи яку використовували у гончарстві, хоча є версія що назва пішла від слова «опішитися», тобто зійти з коня для відпочинку [1, с. 270–274].

Селище розміщене на семи пагорбах, які утворились за допомогою річки Ворскли. Головним ремеслом села є гончарство, яке розвивається тут з незапам'ятних часів. Це і прославило селище далеко за межі Полтавської області. Вироби місцевих майстрів представлені в кращих музеях усього світу. Наприкінці 19 століття гончарством у Опішньому

займалися 1218 господарств; горшки, глечики, миски, кухлики все вироблялося із глини [2].

У опішному кожна третя родина займалася гончарством. Напевне такому поширенню складного і творчого ремесла сприяли не лише поклади гончарних глин. З часом Опішня стала одним із найважливіших центрів гончарства в Україні. До витворів місцевих гончарів почав пильно придивлятися весь цивілізований світ, їхні вироби знайшли своїх шанувальників, колекціонерів. Відомі були випадки, коли посуд у гончарів забирали ще теплим, прямо з горна. На початку 20-го століття, російський консул у Лондоні повідомив зінківській повітовій земській управі про велику популярність опішнянської кераміки в Англії, й буквально благав збільшити її постачання на європейські ринки. Найбільші музеї країн Європи та Америки відряджали спеціальні експедиції до опішного з метою формування власних колекцій [3].

В часи Литви, Опішне вже було вагомим населеним пунктом. Одним із перших його відомих власників був князь Лекса Глинський. На початку 17 століття, вже у складі Речі Посполитої, Опішне отримало Магдебурзьке право. У 20 столітті в Опішне прийшли більшовики і з'явилася назва «Опішня». На щастя, опішнянці не покинули гончарство, хоч і відчували радянський прес. Було створено гончарські артлі найвідоміша з яких називалася «Художній керамік». На базі цієї артлі, у повоєнний час, з'явився однойменний завод гончарних виробів [4, с. 181–201]. Ще в 1894 році в Опішному було відкрито першу в Лівобережній Україні, земську навчальну гончарну майстерню. Навіть на сьогодні, Опішне залишається єдиним осередком розвитку гончарного шкільництва в Україні, який з часом трансформувався у державний музей-заповідник українського гончарства. На разі до складу музею-заповідника входить музей родини Кричевських, розташований у будинку зведеному у 1916 році за проектом видатного архітектора Василя Кричевського та технолога-кераміста Івана Лебіщака. Стиль будівлі – український модерн. Її називають найвидатнішою гончарською будівлею України. На подвір'ї музею розміщений масштабний гончарський етнопарк, галерея монументальної й садово-паркової глиняної скульптури просто неба. Приголомшливі витвори найрізноманітніших розмірів і форм виконані митцями з різних міст України. Тут і янгол із куришкою, підставкою для свічки, й усміхнений вусатий дідуган із люлькою, й традиційні опішнянські фігурки лелеки, які символізують розмноження роду і є своєрідним оберегом Опішні, й закоханий кентавр та хор козаків. Не менш цікаві експонати й у самому музеї. Чого вартий, наприклад, мисник, заставлений посудом із різних куточків України, і теракотові, не покриті лискучою поливою глечики, в яких на диво довго зберігається молоко і куманці для лікарів, що зодягалися на руку й горщики та ін.

У музеї можна переглянути виставку унікальних фото кінця XIX ст., ознайомитися з колекціями декоративних тарілок, навіть власноруч виготовити свій глиняний витвір. Найкраще враження від музею висловив у 1999 р Єжи Бар тодішній посол Польщі в Україні: « я думав що глину побачу, а побачив народ» [5].

Опішнянські майстри створювали шедеври у найкращих місцевих традиціях із яскравим місцевим колоритом. Опішне – це справжня скарбниця української культури на території Полтавщини Тут ви можете не лише познайомитися з історією гончарства, але і зануритись в потужну мистецьку атмосферу.

Література:

1. Пошивайло Олесь. Про назву гончарної столиці України впродовж другої чверті XVIII – початку XX століття. *Українська керамологія: національний науковий щорічник*. За рік 2018: Український керамолінгвістичний простір / за ред. професора Олеса Пошивайла. Опішне : Українське Народознавство, 2019. Кн. XIII. Т. 2. С. 266–294.

2. Дар'я Бунякіна Опішня – «український Рим» понад Ворсклою. *Радіо Свобода*. 04 липня 2013. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/25035904.html> (дата звернення: 15.04.2024).

3. Ірина Батирева. «Гончарна столиця» України зі світовою славою. Автентична Україна. URL: <https://authenticukraine.com.ua/blog/orisnanskaa-keramika> (дата звернення: 15.04.2024).

4. Лупій С. Українська професійна кераміка першої половини XX ст. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2012. Вип. 23. С. 181–201.

5. Тетяна Терен. ОПІШНІТИСЯ В ОПІШНІ. *Україна молода*. Вип. № 031 за 17.02.2007. URL: <https://umoloda.kyiv.ua/number/861/286/31354> (дата звернення: 15.04.2024).